

Tuttuja somerolaisia

Linnilä, Kai: Pieni suomalainen sikarikirja, 2012
Hauskasti kuvitettu ja käteen käyvä teos alkaa sikariharrastuksen ylistyksellä: ”Sikarin tupruttelu on elämän suuria nautintoja. Rauhallinen tunti tai pari laadukkaan poltettavan seurassa auttaa unohtamaan maailman murheet ja helpottaa hektisen elämän tuomaa kiirettä ja stressiä.” Kirjasta selviää niin sikarinpolton historia ja etiketti kuin sikarien säilyttäminen, rakenne ja suosituimmat koot. Mutta mikä onkaan komisario Palmun yhteys sikareihin?

Utrio, Kaari: Seuraneiti, 2013

Seuraneiti kuuluu Kaari Utrion 2000-luvulla aloittamaan epookkikomedioiden sarjaan. Teoksessa eletään 1830-lukua Kajaanin pikkukaupungissa ja Helsingissä. Vaatimattoman savolaispappilan ujon neidon elämä muuttuu pääkaupungin hienostopiireissä. Niihin hänet johdattaa komea sukulaisnuorukainen. Seura-piirikaunottarena Linda Melin tulee kuitenkin huomaamaan mikä elämässä on oikeasti tärkeää.

Lastenkulttuuri

Ahokainen, Ester: Metsänväen kesäkisat, 1983

Iloisessa runokirjassa kisaillaan koko metsänväen voimin. Metsässä lentopalloillaan, heitetään keihästä, otellaan judossa ja kisataan monessa muussakin hausussa ja vauhdikkaassa lajissa. Kuulaa lähtee pukkaamaan Ilves Täpläturkki ja säkkipuoksussa Jänö Juureva aikoo näyttää taitonsa. Tuomarina häärii rillipää Pöllölän Töllö. Mutta voiko soppu säilyä, kun on kyse voitosta ja kärkituloksista?

Järveläinen, Salla & Keanne van de Kreeke: Ystävyys kuin perhosen kutitus, 2010

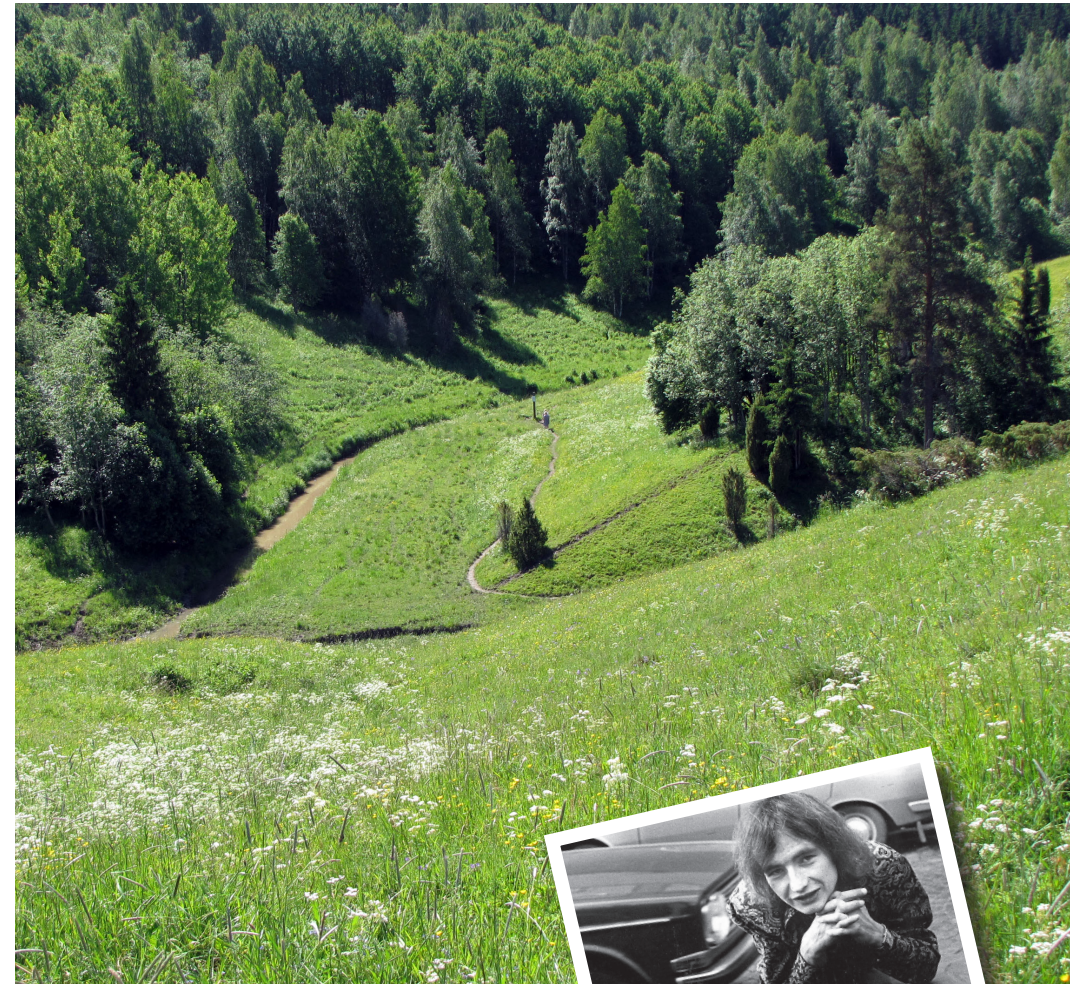
Pulleavatsainen ja pitkäkärsäinen Leevi-norsu istuu kauniina kevätitana hopeapuiden ja lehmuspuiden laaksossa ja potee yksinäisyyttä. Ei ole hauskaa paistaa appelsiineiluttuja aivan ypyöksin tai keksiä maailman hauskimpia tarinoita, kun niitä ei voi kertoa kenellekään. Eräänä iltana Leevi tuntee piston takamuksensa. Eipä uskoisi, että pistosta voi seurata ihan oikea ystävyys.

Numminen, M. A.: Valtava jänis: Gommin ja Pommin kaikki seikkailut, 2002

Äänite sisältää Gommin ja Pommin seikkailujen kaikki laulut. Gommi-jänis ja Pommi-kissa ovat nuo mainiot tutut hahmot, joita esittävät M. A. Numminen ja Pedro Hietanen. Levyn laulusta osa on sovitettu klassisen musiikin tapaan. Kokoelmaan sisältyvät Nummisen suosituimmat lastenlaulut kuten elokuvamusiikkia Herra Huu-filmistä, jossa Numminen esitti Herra Huuta ja Jänikset maailmankartalle-tunnuslaulu samannimisestä elokuvasta.

Kaari Utrio: Laps’ Suomen, 1987

Laps’ Suomen on kirja Suomen lapsille. Se kertoo menneisyydestämme lapsen näkökulmasta. Kalevalaisesta syntytarinasta edetään kristinuskon aikaan ja Ruotsin vallan ajasta itsenäiseen Suomeen ja isovanhempiemme lapsuusaikaan. Saamme tietää, että muinoin lapsia pidettiin jonkinmoisina pikkuaikuisina, jotka puettiin aikuisten tavoin tai että jo kolmivuotias auttoi osaltaan työnteossa. Kirjan runot ovat Kaarina Helakisan ja piirroskuviitus Maikki Harjanteen.

Somero

Vaski-kirjastot | Vaskibibliotecken www.vaskikirjastot.fi

4.-6.10.2013

Murre, sananparret ja kaskut

Virtaranta, Pertti: Someron murrekirja, 1973

”Ja lukusil, lukusil oli kova (kuri) sit, siin sai seisoo päiväkuret simmosek kun ei (osanneet lukea)... Mää osasin sentään vaikkem mää ollus saanuk kouluu käyrä ni, ni mää osasin sentään lukkeet.” Näin kertoili Aina Selenius lukusista eli kinkereistä haastattelijalleen 13. kesäkuuta 1960.

Someron sananparsia, 1977; Ilo irti: kaskuja Somerolta I, 1979; Velmuiluja: kaskuja Somerolta II, 1980. Toim. Tapio Horila.

Tapio Horila aloitti sananparsien keruun jo kouluopikana Vammalassa. Yli 50 vuotta myöhemmin rakas harrastus tuotti innostuneen vastaanoton saaneen teoksen Someron sananparsia. Hauskana miehenä muistettu kotiseutuneuvos myös toimitti Somero-Seuran arkistoon kootuista kaskuista yhteensä yli tuhat toisintoa sisältävät kokoelmat Ilo irti ja Velmuiluja. Kaskujen velmuilijoita ovat isännät ja piiat, papit ja kulkumiehet. Ilonpitäjiä löytyy mitä erilaisimmissa ammateissa laajan pitäjän joka kolkassa.

Historia

Kärki, Manu: Porukalla : somerniemeläisen yhteistoiminnan historia, 2007

Suomi on yhdistysten luvattu maa. Kotiseutuneuvos Kärjen teoksessa kerrotaan yksityiskohtaisesti yli sadasta somerniemeläisestä yhdistyksestä, seurasta ja järjestöstä 1800-luvulta nykypäiviin. Somerniemeläisten toimintaa selostettaessa kerrotaan myös emäpitäjän yhdistysten historiaa. Kirjassa on mainiota huumoria ja mielenkiintoinen kuvitus.

Puustinen, Sari: Koteja Fiskarsissa, 2005

Kaikki tuntevat Fiskarsin kirveet, sakset ja haravat. Yritys sai alkunsa rautaruukkina vuonna 1649 Pohjan pitäjässä Läntisellä Uudellamaalla. Nykyään ruukin alue on laajalti tunnettu ja arvostettu kulttuuriympäristö, jonka perinteisiin työväenasuntoihin on asettunut eri alojen taiteilijoita. Tämä kirja kertoo heidän kodeistaan. Teoksen valokuvat ja ulkoasu ovat somerolaisen avioparin Ilkka Ärrälän ja Anu Törmä-Ärrälän.

Suomen naisen vuosisadat 1-4, 2005

Kaari Utrion päätoimittama Suomen naisen vuosisadat kertoo suomalaisen naisen tarinan paimentytöstä presidentiksi. Aloitusaosa Piikasesta maisteriksi tutustuttaa naisen elämään pronssikaudelta itsenäisyyteen asti. Toinen osa Toivon rakentajat selvittää, miten valtaosa suomalaisten naisliikkeiden tavoitteista oli saavutettu 2000-luvulle tultaessa. Taiteen toinen puoli tuo esiin Suomen naiset taiteilijoina ja Tiennäyttäjät kuvaa rohkeita uusia uria aukoneita naisia.

Tiirakari, Leeni & Kärki, Manu: Kartanokierros, 2013

Someron viljavassa pitäjässä Hämeen Härkätien varrella on ollut kartanoita tiettävästi 1600-luvulta, ehkä jo keskiajalta asti. Teos esittelee värikkäine vaiheineen kaikki neljätoista kartanoa, joiden omistajiin on lukeutunut mahtisukuja kuten Jägerhornit, Munckit ja Ramsayt. Manu Kärki on valokuvannut kartanot nykyasussaan. Omistajaluettelot pohjaavat uusimpaan tutkimukseen. Kirja on 3. korjattu ja uudistettu laitos teoksesta Someron kartanot.

Luonto ja puutarha

Flora Fennica 1-3, 2002

Somerolainen kirjatalo Amanita julkaisi Elias Lönnrotin 1860 ilmestyneen Flora Fennican, joka oli ensimmäinen suomenkielinen kasvio ja luonnontieteellinen teos. Terttu Lempiäisen, Kai Linnilän ja Sari Savikon toimittamassa klassikkouudennoksessa kasveista kerrotaan sekä Lönnrotin käyttämä nimi että nykynimi. Monet vanhoista nimistä pätevät yhtä, mutta joidenkin lyyrinen muoto on muuttunut proosallisemmaksi: ”orvonkukista” on tullut orvokkeja. Kirjassa on hieno kuvitus.

Savikko, Sari: Isoäidin puutarhavuosi: neuvoja joka kuukaudelle, 2006

Isoäidin puutarhavuosi ammentaa tietoa 1900-luvun alun kotimaisista puutarhaoppaista. Se kertoo vanhoista työtavoista ja esittelee vuodenviertoon liittyviä tärkeitä toimia. Kullekin kuukaudelle on oma muistio ohjeineen, jotka on tarkistettu nykytietoa vastaaviksi. Kuvavalikoima on sekä nostalginen että käytännöllisyydessään havainnollinen: se auttaa viehättävällä tavalla tunnistaman puutarhakasveja.

Torkkomäki, Matti: Häntälän notkot, 1998

Häntälän notkot Somerolla ovat perinnebiotooppialue Häntälän, Talvisillan, Syvänojan ja Kerkolan kylissä Uskelanjoen sivujoen Rekijoen latvoilla. Notkot niittyineen ja laidunmaineen ovat myös arvokas perinnemaisema, jossa viihtyvät monet uhanalaiset kasvit. Torkkomäen runsaasti kuvitettu teos kertoo asiantuntevasti tästä luonnon ja ihmisen yhteistyönä syntyneestä kulttuurimaisemasta.

Runot ja taide

Hidas tanssi: mäntyrunoja, 2012

Somerolainen runoilija ja kirjastonhoitaja Risto Rasa on koonnut kokoelmallisen mäntyrunoja modernin runoutemme klassikoista nuorten runoilijoiden kärkeen asti. Runojen visuaalisena kaikupohjana ovat palkittujen valokuvajien Ritva Kovalaisen ja Sanni Sepon maagisen syvät kuvat männynrunoista.

Parko, Severi: Savikuoppa ja kulissi : esseitä, muistelmia, runoja, 1984

Taideteollisesta korkeakoulusta 1994 eläköityneen professorin esikoisteos on persoonallinen, karhea sukellus lapsuusmuistoihin, joille Someron tiilitehtaan miljöö antoi kulissit. Parko kirjoittaa myös juttuperinteestä, kuvataiteesta, elokuvasta, valokuvasta ja arkkitehtuurin, runouden, musiikin ja näyttämötaiteen alkeismuodoista. Pienen kirjan ihastuttava ulkoasu on Kai Linnilän.

Rasa, Risto: Tuhat purjetta: kootut runot, 1992, uusin painos 2013

Risto Rasa on runoutemme viherhiukkaskirurgi, jonka miniatyyrimaiset luontorunot ja tankamaiset tuokiokuvat ovat painuneet syvälle suomalaisten runomuistiin. Hänen tuotantonsa kiinnittää huomionne asioihin, joiden ohi helposti kuljemme. Kokemuksen avoimuus yhdistyy siinä perinnetietoiseen, tarkkaan ilmaisuun. Rasan runoja ovat vuosia lukeneet kaikenikäiset ihmiset.

